

ВІДГУК

**опонента кандидата юридичних наук, доцента Сокуренко Олени
Анатоліївни на дисертацію Максимовича Андрія Миколайовича
«Адміністративно-правове регулювання дисциплінарної
відповідальності працівників Державного бюро розслідувань», подану на
здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»**

Вивчення змісту дисертації та наукових праць Максимовича Андрія Миколайовича дає підстави зробити висновок про актуальність обраної теми, достатній ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень і висновків, що виносяться на захист, їх практичну значущість, а також про глибокий аналіз питань, пов'язаних із адміністративно-правовим регулюванням дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань.

Обрана дисертантом тема для дослідження є дійсно актуальною і стосується широкого кола питань адміністративного права. У Конституції України встановлено, що Україна є демократичною, соціальною, правовою державою (ст. 1); людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3); держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у правоохоронних органах, а також членів їхніх сімей (ч. 5 ст. 17).

Основний Закон України містить як загальні гарантії здійснення прав людини, так і безпосередні гарантії здійснення права громадян на захист. Служба у Державному бюро розслідувань є різновидом публічної служби особливого характеру, адже «Державне бюро розслідувань є державним правоохоронним органом, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних

правопорушень, віднесених до його компетенції» (ст. 1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань»).

Спеціальним законодавством, що регулює діяльність Державного бюро розслідувань визначені гарантії його незалежності, зокрема: 1) спеціальним статусом Державного бюро розслідувань, особливим порядком, фінансування та організаційного забезпечення діяльності; 2) особливим порядком добору, призначення та звільнення Директора Державного бюро розслідувань, а також вичерпним переліком підстав для припинення його повноважень; 3) порядком здійснення повноважень Державним бюро розслідувань та його працівниками; 5) заборонаю незаконного втручання у здійснення повноважень працівників Державного бюро розслідувань; 6) належною оплатою праці працівників Державного бюро розслідувань і соціальними гарантіями; 7) правовим захистом і забезпеченням особистої безпеки працівників Державного бюро розслідувань, їхніх близьких родичів.

У зв'язку із цим, питання належного виконання працівниками Державного бюро розслідувань своїх повноважень набувають неабиякого значення. Це впливає і на важливість та актуальність досліджень, пов'язаних із неналежним виконанням або невиконанням своїх посадових обов'язків, недотримання службової дисципліни та як наслідок – притягнення до дисциплінарної відповідальності. Однак, на сьогодні бракує комплексного дослідження, присвяченого адміністративно-правовому регулюванню дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань, характеристиці його особливостей, правового статусу суб'єктів притягнення, практиці застосування, що в комплексі спрямоване на вдосконалення адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань. Аналіз законодавства, наукових джерел, статистичних матеріалів, правозастосовчої практики дає підстави стверджувати, що на сучасному етапі дослідження та вирішення проблематики адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань потребує якісно нових підходів до

розуміння цього виду діяльності. Вказані обставини свідчать про актуальність обраної теми дисертації, її теоретичну та практичну значимість. Саме на вирішення цього завдання і спрямоване дане дисертаційне дослідження, що свідчить про його підвищену актуальність, науково-теоретичну і практичну цінність.

Наукова новизна отриманих дисертантом результатів визначається тим, що запропонована наукова робота є одним з перших монографічних досліджень в умовах функціонування Державного бюро розслідувань, у якій на підставі аналізу норм чинного законодавства України й наукових поглядів учених визначено сутність та особливості адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань, а також окреслено шляхи вдосконалення законодавства у цій сфері. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Вона також визначається сучасною постановкою задач, виявленням та дослідженням нових ідей та тенденцій розвитку відносин, що виникають у сфері формування та реалізації напрямів адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань. Аналіз рецензованої дисертації дозволяє стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досягнув визначеної мети та дав відповіді на поставлені завдання. При цьому сформульовані висновки та пропозиції є достатньо аргументовані та оригінальні, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці. Автор сформулював поняття дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань як встановленої нормами права системи заходів дисциплінарного впливу, що виражається в застосуванні компетентними державними органами (їх посадовими особами) визначених законодавством дисциплінарних стягнень до працівників Державного бюро розслідувань за вчинення дисциплінарного проступку з метою забезпечення відновлення порушених

прав і свобод у сфері службових правовідносин, а також запропонував виділяти характерні її ознаки.

Дисертант обґрунтовано і системно дослідив співвідношення дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань з іншими видами юридичної відповідальності, що дозволило виокремити і сформулювати особливості дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань, які вирізняють її з-поміж інших видів юридичної відповідальності (наявність службового підпорядкування; вчинення спеціального виду порушення норм – дисциплінарного проступку; спеціальне нормативно-правове регулювання; застосування специфічних санкцій як результату застосування відповідальності). Таким чином дисертантом було відображено унікальний ресурс дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань та її значення для регулювання службових відносин.

Сформульовано авторську позицію щодо поняття підстав притягнення працівників Державного бюро розслідувань до дисциплінарної відповідальності (як сукупності протиправних, винних, шкідливих дій чи бездіяльності, що посягають на встановлений порядок несення служби у Державного бюро розслідувань та службову дисципліну, за які до працівника Державного бюро розслідувань може бути застосовано дисциплінарне стягнення) та проведено класифікацію таких підстав з урахуванням різних критеріїв.

Шляхом опрацювання нормативної, доктринальної, публіцистичної літератури дисертантом запропоновано низку положень для удосконалення діяльності підрозділів внутрішнього контролю щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань, зокрема в контексті підвищення якості процедури притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань, визначення обсягу впливу на працівників Державного бюро розслідувань, які вчинили дисциплінарні проступки, визначення організаційної системи

підрозділів Державного бюро розслідувань, які забезпечуватимуть законне та ефективне притягнення до дисциплінарної відповідальності, запобігання дублюванню завдань, функцій та повноважень серед відповідних підрозділів Державного бюро розслідувань, задіяних у дисциплінарному провадженні та забезпечення належної взаємодії між ними.

Дисертант пропонує наукові узагальнення щодо визначення адміністративно-правового статусу Дисциплінарної комісії Державного бюро розслідувань, що визначається за допомогою закріплення у чинному адміністративному законодавстві мети її утворення та організації діяльності, завдань, функцій, компетенції та відповідальності. Тим самим звертає увагу на особливості відповідного правового статусу Дисциплінарної комісії Державного бюро розслідувань. Також позитивним моментом є те, що здобувач аналізує у роботі особливості процедури проведення службового розслідування за фактом порушення службової дисципліни працівниками Державного бюро розслідувань, виокремлюючи при цьому етапи і характеризуючи їх.

Автором звернуто особливу увагу на питання, пов'язані із порядком і специфікою здійснення процедури застосування дисциплінарних стягнень до працівників Державного бюро розслідувань, яка охоплює певні етапи (утворення Дисциплінарної комісії для розгляду питань застосування дисциплінарних стягнень до працівників Державного бюро розслідувань; складання Дисциплінарною комісією на підставі службового розслідування, що проводиться підрозділом внутрішнього контролю, висновку про наявність чи відсутність у діях працівника Державного бюро розслідувань дисциплінарного проступку та підстав для його притягнення до дисциплінарної відповідальності з визначенням рекомендованого виду дисциплінарного стягнення; накладання дисциплінарного стягнення на працівника Державного бюро розслідувань на підставі рішення Дисциплінарної комісії; оскарження рішення про застосування

дисциплінарного стягнення (у випадку необхідності, або за наявності підстав); виконання рішення про застосування дисциплінарного стягнення);

Таким чином, з урахуванням зазначеного можна стверджувати, що новизна дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і у запропонованому розв'язанні конкретних питань.

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних та зарубіжних вчених, комплексним аналізом чинного законодавства, а також проєктів нормативно-правових актів, що стосуються тематики дослідження. У першу чергу, з позитивного боку слід відмітити надзвичайно чітко та правильно визначення автором роботи об'єкта та предмета дослідження, що, на жаль, сьогодні не часто зустрічається в наукових роботах такого рівня. У свою чергу, правильне розуміння об'єкта та предмета дослідження дозволило автору зробити свою наукову ідею цілісною, обґрунтованою та донести до наукової громадськості власні ідеї та пропозиції, а також уникнути формалізму і зробити дисертацію реальним внеском в науку адміністративного права.

Методологічну основу дисертації становить сукупність загальнофілософських, загальнонаукових і спеціальних методів пізнання. Використання законів формальної логіки й таких логічних методів, як аналіз і синтез, індукція та дедукція, дало змогу чітко визначити структуру дисертації, окреслити предмет та об'єкт дослідження, розкрити структуру адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань. Дане наукове дослідження містить глибокий аналіз досягнень науковців, які вивчали теоретичні та практичні питання порушені в науковому дослідженні: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, О.І. Безпалова, Ю.П. Битяк, В.М. Василенко, В.В. Галунько, О.І. Гарасимів, В.М. Гаращук, В.А. Глуховець, К.О. Голікова, Д.О. Горбач, О.А. Грітенко, О.Ю. Дрозд, Л.С. Єрмоленко-Князева, В.В. Зуй, С.В. Ківалов,

І.О. Картузова, І.В. Ковбас, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.С. Моїсєєв, А.О. Неугодніков, Н.С. Панова, О.І. Плужник, Д.С. Припутень, М.М. Прокоф'єв, С.Г. Стеценко, О.О. Чумак та ін. Як видно з аналізу цього переліку, під час дослідження автор спирався на праці вчених-адміністративістів, але також враховував досягнення та напрацювання фахівців у сфері службового права. Більше того, в дисертації вивчена та проаналізована періодична література, присвячена даній проблематиці, що свідчить про спробу синтезувати поряд з загальноприйнятими поняттями новітні підходи до удосконалення адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань.

Суттєвою є також емпірична база проведеного дослідження, яку становлять систематизовані дані загальнодержавної та відомчої статистичної звітності щодо адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань, розміщені на офіційному сайті Державного бюро розслідувань; акти адміністративного законодавства України; аналітичні матеріали Державного бюро розслідувань, Міністерства юстиції України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

Наукова та практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції спрямовані на подальше вдосконалення законодавства у сфері адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань, розвиток науки адміністративного права й використовуються: у науково-дослідній сфері – як основа для подальших теоретико-правових досліджень, присвячених проблемним аспектам адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань; у освітньому процесі – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Публічна служба», «Адміністративне право», «Службове право», спеціалізованих дисциплін адміністративного спрямування, які

стосуються питань дисциплінарної відповідальності, проходження державної служби та кадрового менеджменту, а також розроблення науково-методичних програм для підготовки правоохоронних органів; у практичній діяльності – з метою удосконалення процедури службового розслідування за фактами порушення службової дисципліни працівниками Державного бюро розслідувань, а також удосконалення діяльності підрозділів внутрішнього контролю та Дисциплінарної комісії Державного бюро розслідувань; у процесі правотворчості – під час розроблення нових нормативно-правових актів, які знаходяться на розгляді у Верховній Раді України та стосуються загальних питань діяльності Державного бюро розслідувань, проходження державної служби працівниками Державного бюро розслідувань, а також притягнення їх до відповідальності.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації достатньо повно викладені в анотації та наукових публікаціях. Анотація містить стислий опис основних положень і результатів дослідження і повністю відображає зміст дисертації. Дисертацію, анотацію та наукові публікації оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в шести наукових публікаціях, серед яких дві статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, одна стаття – у науковому періодичному виданні іншої держави (Республіка Польща), три статті – у збірниках наукових доповідей, оприлюднених на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях. Оформлення дисертації А.М. Максимовича відповідає тим вимогам, які висуваються до такого роду робіт. Зокрема, слід відмітити, що структурно дослідження побудовано логічно, розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою. Вибрана структура дисертації дозволила автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань які стосуються адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань. При розбитті розділів основного тексту на 9 підрозділів автором дотримані

правила пропорційності, непересічності, взаємовиключення і неперервності. Автор послідовно виклав матеріал, в основному правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції. Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам, а всі висновки та рекомендації, зроблені автором, об'єднані провідною ідеєю – підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань.

В цілому дисертаційне дослідження виконане на належному рівні. Разом з тим, аналіз дисертації дає підстави зробити наступні **зауваження та рекомендації**:

По-перше, дисертанту варто було більше уваги приділити співвідношенню понять «повноваження» і «компетенція», адже під час характеристики завдань та повноважень підрозділів внутрішнього контролю щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань, автор не досліджує розмежування таких понять.

По-друге, слід зауважити, що дисертант присвячує увагу адміністративно-правовому регулюванню дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань, однак не визначає поняття «механізм адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань» із характеристикою такого механізму. Наукова значущість роботи би значно підвищилась, якби автор звернув увагу на це.

По-третє, досліджуючи співвідношення дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань з іншими видами юридичної відповідальності дисертант звертає увагу на спільні і відмінні риси з адміністративною, кримінально, цивільно-правовою відповідальністю. Проте поза увагою залишає положення щодо виокремлення конституційно-правової відповідальності і порівняння її з дисциплінарною відповідальністю

працівників Державного бюро розслідувань. Під час публічного захисту потребують роз'яснення такі положення.

По-четверте, дисертант звертає увагу на відсутність чітко закріпленого переліку обставин, що пом'якшують та (або) обтяжують відповідальність працівника Державного бюро розслідувань у спеціальному законодавстві. Хотілося б почути які саме обставини можна відносити до таких, що пом'якшують та (або) обтяжують дисциплінарну відповідальність працівника Державного бюро розслідувань.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що наведені вище критичні зауваження та рекомендації стосуються дискусійних питань, певної неповноти та непослідовності розгляду окремих питань теми дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові положення, які являють нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання і сприяють підвищенню ефективності адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно, з використанням останніх досягнень науки адміністративного права. Усі сформовані в ньому положення й висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора, таким чином наукова і практична цінність дисертації є повністю обґрунтованою та доведеною. Дисертаційна робота виконана вперше

і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском до теорії адміністративного права. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою, кваліфікаційною, науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Дисертація «Адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності працівників Державного бюро розслідувань» відповідає вимогам, передбаченим Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор – Максимович Андрій Миколайович – заслуговує на присудження за результатами публічного захисту наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент

**Доцент кафедри галузевого права
та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського
державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
кандидат юридичних наук, доцент**

Олена СОКУРЕНКО

Підпис засвідчую:

**Ректор Центральноукраїнського
державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
доктор юридичних наук, професор**

Євген СОБОЛЬ